

Ιστορία ορνιθώνος (Εμμανουήλ Ροΐδης)

Εξ όσων ητύχησα ή εδυστύχησα να γνωρίσω είμαι, πιστεύω, ο μόνος άνθρωπος όστις, αν τον ωνόμαζαν ζών, δεν θα εθεώρει τούτο ως προσβολήν. Όσον συναναστρέφομαι τα ζώα, τόσο μάλλον πείθομαι, ότι δεν υπάρχει μεταξύ αυτών και των ανθρώπων καμμία διαφορά, ως ηθέλησαν παραδοξολόγοι τινές να ισχυρισθώσιν, αλλά μόνον ότι τα πράγματα, κατά τα οποία διαφέρομεν από τα ζώα, δεν αποδεικνύουν όλα την ανθρωπίνην υπεροχήν.

Το κυρίως διακρίνον αυτά από ημάς είναι ότι παρέλαβον από τους ανθρώπους όσα έχουσιν ούτοι καλά, και απέφυγαν να μιμηθώσι τα άχρηστα, τα επιβλαβή και τα γελοία. Ουδέποτε έγεινε λόγος μεταξύ αυτών περί επισκέψεων του νέου έτους, ούτε περί καπνίσματος, ούτε περί φόρου επί του καπνού η οιουδήποτε άλλου· δεν χαρτοπαικτούσι, δεν πίνουσι παρά νερόν ή γάλα όταν είναι μικρά· δεν συντηρούν στρατούς, αγνοούν τι θα ειπή πατρίς και ιδιοκτησία, και εκ τούτου ούτε δίκας εγείρουσιν ούτε κινούσι πολέμους, αλλά μόνον μονομαχίας περί πραγμάτων τα οποία ενδιαφέρουσιν αυτά αμέσως και προσωπικώς, περί της νομής λ. χ. πολυχλόου τινός λειμώνος ή της ευνοίας ωραίας τινός ομοφύλου των, γάτας, σκύλας, λεαίνης, φοράδας ή ελαφίνας.

Και αυτούς τους οικογενειακούς δεσμούς περιώρισαν εις μόνους τους αναγκαίους και τους μη οχληρούς. Έχουσιμεν πατέρα και μητέρα, ούτε θείους όμως ούτε εξαδέλφους ούτε πάππους ούτε εγγόνους, και το κυριώτερον ούτε πενθερούς ούτε πενθεράς ...

Ζώντα κατά το ευαγγελικόν παράγγελμα με ό,τι στείλη εις αυτά η πρόνοια του Θεού, δεν υπόκεινται εις την υποχρέωσιν να συντάξωσι διαθήκην και αγνοούσιν ότι υπάρχουσιν εις τον κόσμον συμβολαιογράφοι, όπως και δήμιοι, δικαστήρια, ιατροί, ειρκταί, στρατώνες, νοσοκομεία, πτωχοκομεία και οικονομικά μαγειρεία. Ταύτα λέγων ουδόλως εννοώ ν' αμφισβητήσω των πραγμάτων τούτων την χρησιμότητα και την ανάγκην, αλλά να είπω ότι δύσκολον είναι να μακαρίσωμεν τον άνθρωπον δι' όσα κατέστησεν αναγκαία η κακή ποιότης του σώματος και της ψυχής του, ή να θεωρήσωμεν ως μικρόν πλεονέκτημα των ζώων το να δύνανται να

τρώγουν χωρίς μαγείρους, να ενδύονται χωρίς ράπτας, να νυμφεύονται χωρίς παπά, να γεννώνται άνευ της βοήθειας μαμμής και ν' αποθνήσκουν άνευ της συμπράξεως τον ιατρού ή του δημίου.

Τα ανωτέρω αρκούσι, πιστεύομεν, ν' αποδείξωσι πόσον απατώνται οι θεωρούντες άλογα τα ζώα. Αληθές είναι, ότι πλησιάζει να εκλείψη η γενεά των φιλοσόφων θεωρούντων αυτά ως είδος μηχανών, κινουμένων υπό μυστηριώδους τινός δυνάμεως, καθ' ον περίπου τρόπον κινεί ο ατμός τας μηχανάς των ατμόπλοιων ή, στρέφει ο άνεμος τας πτέρυγας των ανεμομύλων. Την δύναμιν ταύτην ωνόμασαν ένστικτον, κατά την συνήθειαν των σοφών ν' αρκώνται να βαπτίζωσιν όσα δεν δύνανται να εξηγήσωσι, και εθεώρουν αυτήν ως ουδέν έχουσαν κοινόν προς την ψυχήν και την διάνοιαν των ανθρώπων και εκ τούτου ανεπίδεκτον αθανασίας. Η γνώμη αύτη απηρχαιώθη πριν ή γηράση, πολλοί όμως απομένουσιν ακόμη οι στέργοντες μεν να παραδεχθώσιν ότι έχουσι και τα ζώα ψυχήν, αλλά πεισματικώς ισχυριζόμενοι ότι τα πάθη, και τα αισθήματα της ζωικής ταύτης ψυχής ουδέν έχουσι κοινόν προς τα της ανθρωπίνης. Προς πλήρη απόδειξιν ότι και κατά τούτο απατώνται, ότι όχι μόνον εν συνόλω και χονδρικώς, αλλά και εις αυτάς τας λεπτοτάτας του αισθήματος αποχρώσεις ομοιάζουσι πολλάκις ως δίδυμοι αδελφαί αι ψυχάι των ζώων και των ανθρώπων, νομίζω αρκούσαν την κατωτέρω εκ του ορνιθώνος μου ιστορίαν.

Εις τον ορνιθώνα ή μάλλον την αυλήν του αγροτικού εν Χίω πύργου, όπου έμενα το θέρος πριν το κρημνίση ο σεισμός, συνέζη χαριτωμένον και αγαπημένον ανδρόγυνον, αποτελούμενον εκ πετειναρίου και ορνιθούλας, του είδους το οποίον ονομάζουν λειόπτερον οι ορνιθολόγαι και αγνωώ πώς οι ορνιθοτρόφοι. Διακριτικά αυτού σημεία είναι το μικρόν μάλλον ανάστημα, το λευκόν χρώμα, η μεταξίνη των πτερών απαλότης, η χάρις και η ευκινησία. Όταν εκούρνιαζαν κρύπτοντα την κεφαλήν των, ενόμιζε τις ότι βλέπει δυο βώλους χιόνος και τα ανορθωμένα πτερά των ωμοιάζον όταν έσειεν ο άνεμος νιφάδας.

Μόνος ο αγαπών τα ζώα και τερπόμενος εις την λεπτομερή παρατήρησιν, ουχί μόνον των γενών και των ειδών ως ο επιστήμων, αλλά και των ατόμων, κατορθώνει διά του χρόνου να διακρίνη εις την φυσιογνωμίαν και τας εξής αυτών παραλλαγάς, εκ των οποίων δύναται ασφαλώς να εικασθή εκάστου ζώου, όπως και εκάστου ανθρώπου, ο ηθικός χαρακτήρ. Ούτω λ. χ. η λευκή ορνιθούλα μου ήτο τύπος καλής συζύγου και οικοκυράς τιμίας, σεμνής, πάντοτε καθαράς και καλοκτενισμένης, άνευ όμως πολυτελείας ή περισσής φιλαρεσκείας. Ο πετεινός απ' εναντίας ήτο τύπος λιμοκοντόρου, δανδή, καλλωπιστού, λέοντος, λεβέντη ή

όπως άλλως ονομάζονται κατά καιρούς και τόπους οι αγαπώντες να κορδώνωνται, να καμαρώνωνται και να λαμβάνωσιν ήθος καρδιοσφάκτου και κατακτητού. Πλην της συμπεριφοράς και αυτός ο τόνος της φωνής του τον έκαμνε να ομοιάζη λιγωμένον τενορίνον.

Και τοιούτος όμως ων έζη καλά με την όρνιθά του, την επεριποιείτο, την συνώδευεν εις τον περίπατον, και κατά την ώραν του δείπνου την άφινε να πρωτοφάγη. Εις την τοιαύτην διαγωγήν του συνετέλει κατά πολύ και η έμφυτος συνήθεια των πετεινών και των ορνίθων να μη σμίγωσιν, ως οι σκύλοι, με άλλας του γένους των φυλάς παρά μόνον εν ελλείψει ομοφύλων, άλλη δε λειόπτερη κόττα δεν υπήρχεν εις την αυλήν εκείνην καμμία.

Το έμφυτον όμως τούτο φυλετικόν αίσθημα δεν ήτο, ως φαίνεται, ικανώς ανεπτυγμένον, ώστε να υπερνικήση τας εφόδους του διεστραμμένου του πετεινού μου ατομικού χαρακτήρος. Πολλά σημεία μ' έκαμναν από τίνων ημερών να υποπτεύω, ότι το αχρείον πετεινάρι, του οποίου εθαύμαζα την συζυγικήν πίστιν, ήρχιζε να κυνηγά μίαν μικράν όρνιθα, η οποία δεν ήτο βεβαίως ομόγυλος του, αλλ' ανήκεν εις άλλην κάπως συγγενή φυλήν την λεγομένην περιβολάρικην. Δεν ήτο μεν όσον η σύζυγός του εύμορφη, αλλά εύχαρις, ζωηρά, πλουμιστή ως πέρδικα και από το πρωί υαλιστή και συγυρισμένη επεριπάτει με κεφαλήν υψηλά, εσειέτο ως σεισούρα και πολύ περισσότερο παρά φρόνιμη κόττα ωμοίαζε κοκότα.

Ο άστατος εγλυκοσάλιαζε κατ' αρχάς με κάποιαν συστολήν, αλλά βαθμηδόν κατήντησε να μη φοβήται τίποτε και να μη εντρέπεται κανένα. Ηκολούθει την πλουμισμένην εις όλας τας γωνίας, εξελαρυγγίζετο εκφωνών τους ωραιότερους του σκοπούς και εσκάλιζε το χώμα διά να εύρη σκουλήκια διά την αγαπημένην του. Την εξέθεσε τόσον πολύ, ώστε έπαυσαν να την συναναστρέφονται όσαι όρνιθες εφρόντιζαν διά την υπόληψίν των.

Η εγκαταλειφθείσα σύζυγος θα υπέφερε βεβαίως πολύ, αλλ' η υπερηφάνεια και η αξιοπρέπεια αυτής της επέβαλλαν να κρύπτη την λύπην της. Δεν ηδυνάμην να μη την θαυμάσω όταν την έβλεπα να βηματίζη εις την αυλήν πάντοτε μόνη και να περνά πλησίον του απίστου και της ερωμένης του, υποκρινομένη ότι μόνη δεν βλέπει όσα εβλεπον όλοι. Πολλάκις μ' ήλθεν όρεξις να τουφεκίσω απ' το παράθυρον την αμαρτωλήν όρνιθα διά ν' απαλλάξω την ενάρετον από τα βάσανα της εγκαταλείψεως και της ζηλείας, αλλά μ' επρόλαβεν η θεία δίκη.

Από το πολύ ίσως τσιμποφίλημα εξύπνησεν ένα πρωί η παραλυμένη κόττα με

ορنيθοκόρυζαν ή, ως την λέγουν οι Χίοι, τσίφναν, κακήν αρρώστειαν δι' όλα τα πτερωτά. Λησμονήσας τας παρεκτροπάς αυτής εξ ελέους προς τα βάσανα της διέταξα την υπηρέτριαν να κάμη ό,τι ημπορεί διά να την σώση. Αληθές είνε ότι προ τινων ημερών είχα όρεξιν να τουφεκίσω την μοιχαλίδα, αλλ' εις ταύτα δεν υπάρχει αντίφασις καμμία. Οι καλοί άνθρωποι, μετά των οποίων έχω την αξίωσιν να συγκαταλέγωμαι, είνε ικανοί να πράξωσι τα πάντα εν τω βρασμώ της οργής των κατά των αχρείων, αλλά δεν δύνανται να βλέπουν να υποφέρη κανένας.

Η χειρούργισσα έκαμε την εγχείρησιν της τσίφνας καθ' όλους τους κανόνας της τέχνης, εξαιρέσασα διά βελόνης τον φράσσοντα την αναπνοήν υμένα ή λεπάκι, καυτηριάσασα την πληγήν δι'όξους και αλείψασα έπειτα αυτήν διά μίγματος μέλιτος και βουτύρου. Ουδέν όμως ωφέλησε και η αμαρτωλή εξέπνευσε το εσπέρας εντελώς όμως ιατρευμένη, ως ελεγεν ο ιατρός τον Μολιέρου, οσάκις συνέβαινεν ο ασθενής του ν' αποθάνη.

Την επιούσαν ευρέθη ο άπιστος πετεινός χήρος της ερωμένης του και μαλωμένος με την νόμιμον σύζυγόν του. Η θέσις του ήτο αληθώς αξιολύπητος.

Κατά την ώραν του προγεύματος ήλθε να κλωθογυρίση περί την άσπρην όρνια, μετά δειλίας όμως και συστολής, ως σύζυγος αισθανόμενος ότι έχει όλα τα άδικα και μη βέβαιος αν θα συγχωρηθώσιν. Εκείνη εκαμώνετο ότι δεν τον βλέπει. Κατά το γεύμα ήλθε να λάβη την πρώτην παρά την πλευράν της συνήθη θέσιν του, έτι μάλλον ταπεινός και ζαρωμένος, αλλά και πάλιν έμεινε ψυχρά τρώγουσα με μεγάλην όρεξιν τα πίτυρα και το σιτάρι και υποκρινομένη ότι δεν εννοεί την όρεξιν συμφιλιώσεως του μετανοούντος.

Πάντα ταύτα όμως ήσαν κωμωδία, της οποίας εύκολον ήτο να μαντεύση τις την ευτυχή λύσιν. Προ της δύσεως τω όντι του ηλίου ετελείωσεν η παράστασις της κωμωδίας και εισήλθον μαζί εις το αυτό διαμέρισμα του ορنيθώνος. Φαίνεται ότι είχαν πολλά να ειπούν, διότι όταν εξήλθε την επιούσαν εφάινετο η ορنيθούλα πολύ μεν ευχαριστημένη, αλλά και κάπως κουρασμένη.

Μετά την ανωτέρω αψευδή διήγησιν δύναμαι να ερωτήσω τους υποτιμητάς του πνεύματος των ζών, ποίαν άλλην αξιοπρεπεστέραν της όρνιας ταύτης διαγωγήν θα ηδύνατο πολύπειρος μήτηρ να συμβουλεύση την θυγατέρα της εις ομοίαν περίστασιν να τηρήση;

(«Σκριπ», 1 Ιανουαρίου 1897)